

ARBETARSKYDDSTYRELSENS FÖRFATTNINGSSAMLING

AFS 1996:1
Utkom från trycket
den 15 juli 1996

MINDERÅRIGA

Beslutad den 6 juni 1996
(Ändringar införda t. o. m. 2000-12-15)

MINDERÅRIGA

Arbetarskyddsstyrelsens kungörelse med föreskrifter om minderåriga samt allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna

Beslutad den 6 juni 1996
(Ändringar införda t. o. m. 2000-12-15)

Arbetskyddsstyrelsens kungörelse med föreskrifter om minderåriga

Beslutad den 6 juni 1996

(Ändringar införda t. o. m. 2000-12-15)

Arbetskyddsstyrelsen meddelar med stöd av 18 § arbetsmiljöförordningen (SFS 1977:1166) följande föreskrifter.¹

Allmänna bestämmelser

1 § Dessa föreskrifter gäller när någon som inte fyllt 18 år (minderårig) arbetar som arbetstagare, företagare eller på annat sätt eller genomgår utbildning.

Vid utbildning och vid anvisat arbete under vård i anstalt gäller dock endast 2, 5--7, 12 och 15 §§. Vid tjänstgöring enligt lagen om totalförsvarspikt eller annan i lag föreskriven tjänstgöring gäller endast 2 §.

2 § Arbetsuppgifter för minderåriga skall väljas med stor omsorg. Särskild hänsyn skall tas till den minderåriges fysiska och psykiska förutsättningar för arbetet. Betyräggande säkerhet skall ges mot olycksfall, belastningsskador, överansträngning, extrema klimatförhållanden, skador från buller och vibrationer och andra förhållanden som kan medföra skadlig inverkan på den minderåriges hälsa eller utveckling i fysiskt, psykiskt eller socialt avseende.

Den minderårige skall ha genomgått den utbildning och ha tillgodogjort sig den instruktion och fått de upplysningar om det aktuella arbetet som behövs från skyddssynpunkt och med hänsyn till den minderåriges ålder och mognad.

Den som anlitar en minderårig skall se till att arbetet sker under ledning och tillsyn av lämplig person samt försäkra sig om att det finns tillfredsställande rutiner för hur minderåriga skall introduceras och handledas.

3 § Om det behövs för att bedöma om arbetet innebär en särskild risk för en viss minderårig arbetstagares hälsa eller säkerhet skall bedömningen grundas på en, vid behov återkommande, hälsokontroll av den minderårige.

4 § Skyddsombud, om sådant finns, skall underrättas om var och till vilka arbetsuppgifter den minderårige skall anlitas.

Gäller det en yngre minderårig som inte fyller minst 16 år under kalenderåret eller ännu inte har fullgjort sin skolpikt skall dessutom vårdnadshavare få information om skyddsförhållandena.

Särskilda bestämmelser för vissa riskfyllda arbeten

¹ Jfr direktivet 94/33/EG (EGT nr L 216, 20.8.94, s 12).

5 § En minderårig, som arbetar som arbetstagare, företagare eller på annat sätt eller genomgår utbildning, får inte anlitas till eller utföra sådana arbetsuppgifter som anges i bilaga 1. Detta förbud gäller dock inte i följande fall.

- 1 Om arbetsuppgifterna ingår i lärarledd undervisning som är förlagd till skollokal eller annan plats som är anordnad särskilt för undervisning.
- 2 Om den minderårige har fullgjort sin skolplikt och fyller minst 16 år under kalenderåret samt antingen
 - a) arbetsuppgiften ingår i yrkesutbildning och sker under direkt ledning av särskilt utsedd instruktör eller
 - b) den minderårige har fullgjort yrkesutbildning för den ifrågavarande arbetsuppgiften.

Undantagen i 1 och 2 gäller endast om innehållet i utbildningen är reglerat i kursplan som godkänts av utbildningsansvarig myndighet eller av arbetsgivarorganisation gemensamt med fackförbund eller jämförlig arbetstagarorganisation.

Där det anges i bilaga 1 gäller undantagen under 1 och 2 endast om läkare har bedömt att den minderårige kan anlitas till arbetet utan risk för överansträngning eller annan skadlig inverkan på hälsa eller utveckling.

6 § Den som utses till instruktör enligt 5 § 2 a skall ha god kännedom om arbetet och dess risker. Han skall fortlöpande se till att eleven arbetar på ett säkert sätt och har kunskap om riskerna i arbetet. Han skall ha tillräcklig tid avsatt för att fullgöra uppgiften som instruktör.

7 § En minderårig får inte i något fall anlitas till eller utföra sådant arbete som anges i bilaga 2.

Särskilda bestämmelser för äldre åldersgrupper

8 § När en minderårig som fullgjort sin skolplikt och fyller minst 16 år under kalenderåret anlitas till arbete som arbetstagare gäller följande särskilda arbetstidsbestämmelser.

- 1 Arbetet får totalt omfatta högst åtta timmar per dag och 40 timmar i veckan.
- 2 Tiden mellan klockan 22.00 och klockan 06.00 eller tiden mellan klockan 23.00 och klockan 07.00 skall vara fri från arbete.
- 3 Den minderårige skall varje dygn ha minst tolv timmars sammanhängande ledighet från arbetet för nattvila.
- 4 Den minderårige skall ha en sammanhängande ledighet från arbetet under varje period om sju dagar (veckovila). Så långt det är möjligt skall ledigheten omfatta två sammanhängande dagar och vara förlagd till veckoslut. Veckovilan får inte understiga 36 timmar.

Särskilda bestämmelser för yngre åldersgrupper

9 § När en minderårig anlitas till arbete som arbetstagare före det kalenderår då han eller hon fyller 16 år eller innan skolplikten är fullgjord gäller följande särskilda bestämmelser.

- 1 Arbetet skall ordnas så att det är enkelt och ofarligt.
- 2 Arbetet får totalt omfatta högst två timmar per skoldag och tolv timmar i veckan. På skolfria dagar får arbetstiden inte överstiga sju timmar per dag. Arbete som utförs under sammanhängande skolfri tid som är minst en vecka får dock omfatta upp till 35 timmar i veckan eller för den som fyllt 15 år 40 timmar i veckan och högst 8 timmar per dag.
- 3 Arbetet får inte utföras mellan klockan 20.00 och klockan 06.00.
- 4 Den minderårige skall varje dygn ha minst 14 timmars sammanhängande ledighet från arbetet för nattvila.
- 5 Den minderårige skall ha en sammanhängande ledighet från arbete under varje period om sju dagar (veckovila). Så långt det är möjligt skall ledigheten omfatta två sammanhängande dagar och vara förlagd till veckoslut. Veckovilan får inte understiga 36 timmar. Den skall förläggas till tid som är fri från schemalagd undervisning.
- 6 Den minderårige skall ha minst fyra veckors sammanhängande ledighet från arbete varje kalenderår. Ledigheten skall förläggas till tid som är fri från schemalagd undervisning.
- 7 Vårdnadshavare skall ha givit sitt tillstånd till arbetet. För arbete på skoldag före skolans början och efter skolans slut skall dessutom skolledningen ha givit tillstånd om det gäller mer än fem skoldagar under en termin.

Undantag från förbudet mot arbete före 13 års ålder

10 § Utan hinder av bestämmelserna i 5 kap 2 § arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160) får den som är under 13 år anlitas till följande arbeten:

- 1 Trädgårdsarbete, lätt utfodringsarbete, lättare manuell sådd och plantering, frukt- och bärplockning, rensning av trädgårdssängar och mindre odlingar samt annat mycket lätt arbete inom jordbruk, som drivs av någon medlem av den egna familjen.
- 2 Försäljning av majblommor, jultidningar och liknande tillfälliga arbeten av hobbykaraktär där den minderårige själv bestämmer tid, plats och arbetets omfattning.
- 3 Om Arbetsmiljöverket gett tillstånd för den enskilde minderårige:
Artistframträdande, arbete som skådespelare eller statist och annat liknande arbete om arbetet är ofarligt och endast medför liten fysisk eller psykisk påfrestning för den minderårige. (AFS 2000:31)

Bestämmelse om rast

11 § En minderårig arbetstagare skall beredas rast om minst 30 minuter, om möjligt sammanhängande, om arbetsdagen är längre än fyra och en halv timme.

Bestämmelser om undantag

12 § Arbetsmiljöverket kan om det finns särskilda skäl medge undantag från 5 § för viss minderårig eller viss bestämd arbetsuppgift. Undantag får beviljas endast för den som fyller minst 16 år under kalenderåret och har fullgjort sin skolplikt. (AFS 2000:31)

13 § Arbetsmiljöverket kan om det finns särskilda skäl medge undantag från 8 § för viss minderårig eller viss bestämd arbetsuppgift, dock endast i följande fall.

- 1 Från 8 § 1.
- 2 Från 8 § 2 *utom* vad avser tiden mellan klockan 24.00 och klockan 04.00.
- 3 Från 8 § 2 vad avser tiden mellan klockan 24.00 och 04.00 för arbete som utförs inom sjukvården samt för medverkan i kulturella och konstnärliga aktiviteter, sport- och reklamevenemang.
- 4 Från 8 § 3 och 8 § 4 för arbete som utförs inom sjukvården, jordbruket, turistsektorn eller inom hotell- och restaurangsektorn samt för medverkan i kulturella och konstnärliga aktiviteter, sport- och reklamevenemang.
- 5 Från 8 § 3 och 8 § 4 för arbete som består av flera arbetspass som är utspridda över dagen och som är av kort varaktighet. (AFS 2000:31)

14 § Arbetsmiljöverket kan om det finns särskilda skäl medge undantag från 9 § för viss minderårig, dock endast i följande fall.

- 1 Från 9 § 2--6 för medverkan i kulturella och konstnärliga aktiviteter, sport- och reklamevenemang.
- 2 Från 9 § 4 och 9 § 5 för arbete som består av flera arbetspass som är utspridda över dagen och som är av kort varaktighet. (AFS 2000:31)

15 § Tillstånd enligt 10 § 3 samt undantag enligt 12--14 §§ skall alltid avse viss bestämd tidsperiod.

Bestämmelser om straff

16 § Bestämmelserna i 5 och 7 §§ utgör föreskrifter enligt 5 kap 3 § andra stycket arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160). Bestämmelserna i 8 § utgör föreskrifter enligt 5 kap 5 § samma lag. Bestämmelserna i 9 § utgör föreskrifter enligt 5 kap 2 § fjärde stycket samma lag.

Brott mot de nu uppräknade föreskrifterna kan enligt 8 kap 2 § första stycket arbetsmiljölagen medföra böter.

Ikraftträdande

Dessa föreskrifter¹ träder i kraft den 1 november 1996. Samtidigt upphävs Arbetarskyddsstyrelsens kungörelse med föreskrifter om anlitande av minderåriga i arbetslivet (AFS 1990:19).

Dessa föreskrifter² träder i kraft den 1 januari 2001.

¹ AFS 1996:1

² AFS 2000:31

Förteckning över vissa riskfyllda arbetsuppgifter som är förbjudna enligt 5 § med där angivna undantag

1 Bergarbete:

- a) Bergarbete ovan och under jord.
- b) Annat arbete i bergbygge under jord, gruva och stenbrott. Förbudet gäller inte arbete i bergutrymme som är helt säkrat mot stenfall.

Läkarintyg krävs för undantag enligt 5 § första stycket från förbuden under 1 a) och b).

2 Arbete där rasrisk finns:

- a) Rensning av slänt och borttagning av överhäng i grus-, sand- och lertag.
- b) Schaktning med risk att begravas under massor.
- c) Rivning av hus eller anläggning.
- d) Montering och nedmontering av byggelement som normalt hanteras med lyftanordning.
- e) Montering och nedmontering av bärande och stödjande konstruktioner ingående i formbyggnad.

3 Arbete på hög höjd:

Arbete där det finns nedstörtningsrisk och där höjden över mark eller motsvarande plan är mer än 3,5 m. Förbudet gäller även om nedstörtningsrisken är förebyggd med livlina, liggstege eller liknande.

Förbudet gäller inte om skyddsräcke eller likvärdig skyddsanordning finns.

4 Lastning och lossning av fartyg:

Arbete med lastning, lossning eller förtöjning av fartyg.

Förbudet gäller inte manuell lastning, lossning eller förtöjning av fartyg hos vilket skrovet är kortare än tolv meter eller smalare än fyra meter.

5 Vårdarbete m.m.:

- a) Arbete på intensivvårdsavdelning, infektionsavdelning, akutmottagning, avdelning för psykiatrisk vård och dialysavdelning samt övrigt dialysarbete. Toxikomanvård.
- b) Omhändertagande och transport av avlidna.
- c) Arbete med sådant riskavfall som avses i föreskrifter från Arbetarskyddsstyrelsen eller Arbetsmiljöverket om riskavfall.
- d) Arbete inom hemtjänst och hemsjukvård hos vårdtagare med psykisk ohälsa eller missbruksproblem.

Läkarintyg krävs för undantag enligt 5 § första stycket från förbuden under 5 a)–d).

(AFS 2000:31)

6 Våldsfarligt arbete:

- a) Transport av pengar och värdeföremål till eller från penninginrättning eller värdeförvaringsrum.
- b) Bevakningsarbete enligt lagen om bevakningsföretag (SFS 1974:191).

7 Arbete med djur:

- a) Hantering av tjur.
- b) Indrivning, bedövning, länkning och stickning vid alla typer av slakt.
- c) Arbete med försöksdjur som avses i föreskrifter från Arbetarskyddsstyrelsen eller Arbetsmiljöverket om arbete med försöksdjur.
- d) Arbete med andra djur som kan antas vara farliga. (AFS 2000:31)

8 Arbete vid järnväg eller annan spårbana:

Förande av lok eller annat spårbundet dragfordon. Växlingsarbete inklusive vagnskoppling.

9 Arbete med traktorer, motorredskap, fordon m.m.:

Arbete som förare eller skötare av följande fordon och redskap.

- a) Traktor med vinsch, last-, skördar- eller grävagggregat eller frontlastare med redskap. Traktor med annan lyftanordning än trepunktskoppling.
- b) Skogsvagn med lastagggregat eller vinsch, lunnare, skotare.
- c) Terrängskoter.
- d) Motorredskap avsedda för byggnads-, anläggnings- och vägarbete.
- e) Lyftande truck. Undantag gäller dock för truck med en totalvikt (sammanlagd vikt av truck, förare och största last som fordonet är inrättat för) under 2 ton om arbetet sker under tillsyn av instruktör och på jämnt, horisontellt och hårdgjort underlag.
- f) Skördare, fällare, kvistare och kapare samt kombinationer av dessa för skogsavverkning. Markberedningsaggregat, sådd- eller planteringsmaskin inom skogsbruket, buskröjningsmaskin, rotorkultivator, jordfräs, rotorslättermaskin, skördetröska samt snöslunga.

10 Arbete med maskinellt drivna lyftanordningar, linbanor eller transportörer:

Arbete som förare eller skötare av följande maskinellt drivna lyftanordningar.

Hiss, foderhiss, kran, travers, telfer, staplingskran, mobil arbetsplattform, billyft, hängställning, permanent fasadbrygga, bakgavellyft, spel(vinsch), skidlift och annan linbana, släpskopa, lingång. Karusell, bergbana och liknande tivolianordning.

Förbudet gäller inte manövrering av permanent anordnad tryckknappshiss. Förbudet gäller inte heller manövrering av telfer, lyftblock eller dylikt för att lyfta eget arbetsstycke vid

maskinarbete.

11 Arbete med maskinellt drivna tekniska anordningar, verktyg m.m.:

Förbuden nedan enligt a)--h) gäller endast anordningar med så hög effekt eller kraft att det finns risk för skador vid kontakt med dess rörliga eller bearbetande delar.

Förbuden enligt a)--d) gäller inte anordning där ifrågavarande risk är förebyggd genom tekniska skyddsåtgärder som t.ex. tvåhandsmanöveranordning eller ljusridd. Det gäller inte heller anordning som har skydd, t.ex. omslutande eller i form av avskärmning, så att verktygen inte är åtkomliga, enligt föreskrifter från Arbetskyddsstyrelsen eller Arbetsmiljöverket om maskiner och andra tekniska anordningar. Förbudet gäller dock om skydden måste ställas in manuellt.

Arbete med följande maskinellt drivna anordningar, verktyg m.m. är förbjudna. Förbudet gäller även andra anordningar med annan benämning men med motsvarande funktionssätt och risker:

- a) Trä- och metallbearbetningsmaskiner:
Band-, ram-, stick- och cirkelsåg, kedjestämmaskin, sax, klipp -- och skärmaskin.
Barknings-, kap-, hugg- och klyvmaskiner. Fräs-, kutter-, hyvel- och pelarborrmaskin samt svarvar.
- b) Mekanisk, hydraulisk och pneumatisk press, gradsax, stansbockmaskin, kantmaskin, hejare, smideshammare, pressgjutmaskin, spikmaskin, betongvarumaskin, formsprutmaskin, digelstans, digeltryckpress, förgyllningspress, kläddress, formpress och avfallspress.
- c) Maskin med öppen vals eller skruv.
- d) Maskiner för livsmedelshandtering:
Blandnings-, malnings-, kross- och hackmaskin. Svålningsmaskin, rivmaskin, centrifug, band- och cirkelsåg för kött, skivmaskin och förpackningsmaskin. Clipmaskin, korvspruta, kotletthuggare, tärningsmaskin, degavvägare.
- e) Motorkedjesåg, röjsåg, buskröjare med metallblad för t.ex. röjning av sly, motordriven häcksax och kapslipmaskin.
- f) Vibrationerande handhållna verktyg:
Slagborrmaskin, mejselhammare, oscillerande slipmaskin, slående mutterdragare, betongvibrator, nithammar, bergborrmaskin, bilningsmaskin och skobankningsmaskin.

Förbudet gäller inte tillfälligt arbete med slagborrmaskin eller oscillerande slipmaskin (mindre än 30 min arbete under en arbetsdag).

- g) Spikpistol och bultpistol.
Förbudet gäller inte spikpistol för inskjutningsföremål med en massa av högst 0,3 gram och inskjutningslängd ej överstigande 25 mm.
- h) Aggregat för rengöring, målning, rostskyddsbehandling och dylikt med ett arbetstryck över 1 MPa (10 bar).
- i) Fristråleblästring. (AFS 2000:31)

12 Tillsyns-, underhålls- och reparationsarbete:

- a) Tillsyn och reparation av elektrisk starkströmsanläggning. Arbete på eller i farlig närhet av spänningsförande del av sådan anläggning.
- b) Tillsyn och reparation av tryckkärl, vakuumkärl, rörledning och öppen cistern som enligt föreskrifter från Arbetarskyddsstyrelsen eller Arbetsmiljöverket skall underkastas besiktning.
- c) Smörjning, rengöring, reparation och därmed jämförlig tillsyn av i gångvarande motor, maskin, transmission och annan maskinell anordning om anordningens rörliga delar är åtkomliga.
- d) Pumpning och arbete i direkt samband med pumpning av
 - hjul till bussar, lastbilar och truckar med tillhörande släpvagnar samt till flygplan till tryck över 300 kPa (3 kp/cm²)
 - hjul till traktorer och andra motorredskap, än truckar samt till släpvagnar till sådana fordon till tryck över 150 kPa (1,5 kp/cm²)
 - hjul som är av samma typ som ovan nämnda men är avsedda för andra ändamål till tryck över 300 respektive 150 kPa.
- e) Reparation och därmed jämförlig tillsyn av maskinell anordning som är fast ansluten till elnätet eller annan fast energikälla. (AFS 2000:31)

13 Arbete med farliga ämnen:

- a) Arbete med kemisk produkt eller farligt ämne som bildats under arbete och som enligt Kemikalieinspektionens föreskrifter om klassificering och märkning av kemiska produkter skall hänföras till någon av faroklasserna
 Mycket giftig,
 Giftig,
 Allergiframkallande,
 Cancerframkallande,
 Mutagen,
 Reproduktionstoxisk,
 Frätande med riskfrasen Starkt frätande, R 35 eller
 Hälsoskadlig med riskfraserna
 Möjlig risk för bestående hälsoskador, R 40 eller
 Risk för allvarliga hälsoskador vid långvarig exponering, R 48.

Förbudet gäller inte enstaka påfyllning av bensenhaltig bensin i fordon eller motorredskap som den minderårige använder i arbetet. Förbudet gäller däremot i övriga arbeten med sådan bensin.

- b) Arbete med explosiv vara enligt förordningen om brandfarliga och explosiva varor (SFS 1988:1145).
- c) Arbete med tillverkning, fyllning, förvaring eller användning av gas.

Förbudet gäller inte arbete med slutna gasbehållare som är mindre än 30 liter.

Förbudet gäller inte heller användning av luft, gasol eller stadsgas.

- d) Arbete med bekämpningsmedel som enligt förordningen (SFS 1985:836) om

bekämpningsmedel är att hänföra till klass 1 eller 2.

Förbudet gäller också arbete med skogsplantor som behandlats med sådana kemiska bekämpningsmedel.

- e) Tillverkning eller bearbetning av metallegering eller annat ämne med särskild antändningsrisk, såsom metallegering med hög magnesiumhalt eller därmed jämförbara lättantändliga ämnen.
- f) Skärning och svetsning med gas, elektricitet eller laser.

Förbudet gäller inte punkt-, press- eller sömsvetsning i maskin om arbetet är ordnat så att klämrisk och exposition för svetsrök är förebyggd.

- g) Arbete med asbesthaltigt material. Se vidare bilaga 2, punkt 3.
- h) Arbete med kvarts eller kvartshaltigt material under sådana förhållanden att arbetstagare skall genomgå medicinsk kontroll enligt föreskrifter från Arbetarskyddsstyrelsen eller Arbetsmiljöverket.

Läkarintyg krävs för undantag enligt 5 § från förbudet under 13 h).

- i) Arbete med bly eller blyhaltigt material under sådana förhållanden att arbetstagare skall genomgå medicinsk kontroll enligt föreskrifter från Arbetarskyddsstyrelsen eller Arbetsmiljöverket.

Läkarintyg krävs för undantag enligt 5 § från förbudet under 13 i).

- j) Arbete i miljö som medför sådan exposition för farligt ämne att andningsskydd behöver användas.
- k) Arbete i slutet utrymme där det kan förekomma gas eller ånga i hälsofarlig halt, farlig halt av metan eller annan brandfarlig gas eller ånga eller farligt låg halt av syre.
- l) Arbete med avloppsvatten, avloppsslam eller latrin inom avlopps- eller latrinanläggning.
- m) Arbete i lokal där mikroorganismer används som tillhör skyddsklass 2 enligt Arbetarskyddsstyrelsens kungörelse (AFS 1992:8) med föreskrifter om biologiska ämnen. Annat arbete som medför särskild risk för kontakt med sådana mikroorganismer.
- n) Arbete som innebär skadlig exponering för aromatiska polycykliska kolväten i sot, tjära, beck, rök eller damm. (AFS 2000:31)

14 Starkt styrt arbete

Arbete som utförs på ackord eller beting eller med liknande resultatlön och är styrt av det tekniska systemet eller andra faktorer som gör att den minderårige inte själv kan reglera sin arbetstakt.

Förteckning över vissa riskfyllda arbetsuppgifter som är helt förbjudna enligt 7 §

- 1** Arbete som utförs under vatten eller under förhöjt tryck i trycktank, kassun eller liknande (dykeriarbete).
- 2** Arbete som när det gäller vuxna endast får utföras efter särskilt tillstånd av tillsynsmyndigheten enligt föreskrifter från Arbetarskyddsstyrelsen eller Arbetsmiljöverket. (AFS 2000:31)
- 3** Rivningsarbete som när det gäller vuxna endast får utföras efter särskilt tillstånd av tillsynsmyndigheten enligt föreskrifter från Arbetarskyddsstyrelsen eller Arbetsmiljöverket. (AFS 2000:31)
- 4** Arbete med experimentell cancerforskning eller arbete som sker i samma lokal som sådant forskningsarbete.
- 5** Arbete i lokal där mikroorganismer används som tillhör skyddsklass 3 eller 4 enligt Arbetarskyddsstyrelsens kungörelse (AFS 1992:8) med föreskrifter om biologiska ämnen. Annat arbete som medför särskild risk för kontakt med sådana mikroorganismer.
- 6** Arbete som innebär påtaglig risk för kontakt med blod från människa som är eller med stor sannolikhet kan antas vara smittförande.

Arbetskyddsstyrelsens allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna om minderåriga

Arbetskyddsstyrelsen meddelar följande allmänna råd om tillämpningen av Arbetskyddsstyrelsens föreskrifter (AFS 1996:1) om minderåriga.

Allmänt

Föreskrifterna innebär en anpassning till EU:s direktiv 94/33/EG bland annat i fråga om farligt arbete, hälsokontroll och arbetstider samt undantagsbestämmelser.

Kraven beträffande medicinska kontroller har skärpts med hänsyn till Europarådets sociala stadga. Vidare har den sammanhängande ledigheten under längre skollov utökats till fyra veckor för yngre åldersgrupper.

Arbetskyddsstyrelsens föreskrifter om internkontroll av arbetsmiljön preciserar arbetsgivarens skyldighet att bedriva arbetsmiljöarbetet på ett systematiskt sätt.

Kommentarer till enskilda paragrafer

Till 1 § Av arbetsmiljölagen följer nedanstående beträffande tillämpningen av föreskrifterna om minderåriga.

- Föreskrifterna gäller inte beträffande fartygsarbete. Regler om fartygsarbete finns i fartygs säkerhetslagen (SFS 1988:49).

Regler, som gäller minderåriga, finns även i annan lagstiftning t.ex.

- strålskyddslagen (SFS 1988:220) som förbjuder den som är under 16 år att utföra arbete som är förenat med joniserande strålning.
- Statens strålskyddsinstituts föreskrifter om villkor för sådant arbete för minderåriga mellan 16 och 18 år (SSI FS 1989:1)
- vägtrafiklagstiftningen
- lagen om arbetstid m.m. i husligt arbete (SFS 1970:943).

Lagen om arbetstid m. m. i husligt arbete tillämpas på minderåriga i frågor om bland annat anställningsavtalets ingående och upphörande samt skadestånd. I övrigt omfattas minderåriga vid arbete i arbetsgivarens hushåll av arbetsmiljölagen från och med den 1 januari 1996.

Med arbete avses allt arbete som utförs av minderåriga. Bestämmelserna gäller inte bara i anställningsförhållanden utan även då en minderårig anlitas för arbete på annat sätt, t.ex. som uppdragstagare eller utför arbete inom ramen för ett företag där den minderåriga är ägare eller delägare. Bestämmelserna gäller även för yrkesmässigt arbete som en minderårig utför på eget initiativ.

Då den minderåriga utför arbete som arbetstagare gäller reglerna också arbete som utförs i arbetsgivarens hem, t.ex. barnpassning, arbete som utförs av vårdtagare (t.ex. vid vård enligt lagen om vård av unga), arbete som medhjälpare inom familjejordbruk eller som egen

företagare. Som arbete räknas dock inte att barn och ungdomar t.ex. hjälper till i det egna hemmet mot viss ersättning eller i ren hobbyverksamhet, t.ex. inom en idrottsförening.

Dock är exempelvis skogsplantering för skogsföretags räkning, försäljning för ambulerande företags räkning av t.ex. cocosbollar samt reklamutdelning ofta att anse som arbete även om ersättningen tillfaller en idrottsförening eller annan idéell organisation.

Som framgår av föreskrifterna gäller 3--4, 8--9, 11 och 13--14 §§ endast minderåriga som är arbetstagare. Exempel på arbetstagare är den som har anställning efter fullgjord skolplikt eller utför feriearbete, eftermiddagsarbete eller liknande. I vissa fall är också elever under sin utbildning anställda vid ett företag och därmed arbetstagare. Detta gäller t.ex. lärlingsutbildning. Den som genomgår arbetsplatsförlagd utbildning, ämnesanknuten praktik eller praktisk arbetslivsorientering (prao) eller andra liknande former av oavlönad längre eller kortare praktik räknas däremot inte som arbetstagare utan som elev.

Bland annat arbetstidsreglerna gäller endast arbetstagare och inte den som enbart är att betrakta som elev. Utbildningsansvariga bör dock iakttä restriktivitet vid val av praktikplats eller praoplat, så att eleven inte onödigtvis utsätts för onormalt långa arbetspass eller nattarbete. Som framgår av bestämmelserna gäller 2 och 5--7 §§ elever i undervisning från och med första skolåret i grundskolan. Det kan i sammanhanget nämnas att elever från och med sjunde skolåret i grundskolan omfattas av regler om elevskyddsombud i 6 kap arbetsmiljölagen.

Det direkta skyddsansvaret för minderåriga elever på en arbetsplats utanför skolan ligger på den som driver den verksamhet i vilket arbetet utförs. Skolan har en särskilt viktig roll vid valet av praktikplats, vilket bör ske utifrån skolans kunskap om vad som är lämpligt för den enskilde eleven. Vid kontakt med mottagande arbetsplats bör utbyte av information ske som är av betydelse för elevens säkerhet och hälsa. Detta gäller för elever i olika former av arbetsplatsförlagd utbildning, ämnesanknuten praktik och praktisk arbetslivsorientering.

Till 2 § En av de vanligaste orsakerna till olycksfall bland minderåriga är skärskador genom hantering av kniv eller andra handverktyg. Fallolyckor är också vanliga.

Fysiskt påfrestande arbetsuppgifter, t.ex. tunga manuella lyft, är exempel på arbeten som kan medföra särskilda faror för en växande människa. Det är viktigt att ägna särskild uppmärksamhet åt arbeten där manuellt lyftarbete förekommer, som t.ex. inom vård, handel, transport, industri, skogs- och jordbruk. Även till synes lätta arbetsuppgifter som medför upprepade och ensidiga arbetsrörelser samt arbeten i påfrestande arbetsställningar kan leda till belastningsskador.

Regelbunden användning av vibrerande handhållna maskiner kan orsaka skador på blodkärl och nerver i händer och fingrar. För att minska risken för skador bör vibrationsfria eller så lågvibrerande maskiner som möjligt användas. För att ytterligare minska risken bör vibrerande maskiner inte användas kontinuerligt under arbetsdagen. Ju längre arbetspassen är desto större är risken för skador. Alternativa arbetsmetoder som inte ger några vibrationer i händerna bör också övervägas. Regler om detta finns i föreskrifter från Arbetarskyddsstyrelsen om vibrationer från handhållna maskiner.

Helkroppsvibrationer överförs till kroppen via säten och golv. Huvudsakligen är det ryggraden och dess nervsystem som påverkas. Speciellt bör stötar i ryggradens riktning undvikas. Ju längre tid kroppen utsätts för vibrationer och ju kraftigare dessa är desto större antas skaderisken vara. Långvarigt arbete på vibrerande fordon bör undvikas.

Långvarig exponering för buller med en ljudnivå överstigande cirka 85 dB(A) medför risk för en bestående hörselnedsättning. Ju starkare bullret är desto kortare tid behövs för att en hörselskada skall uppstå. Känsliga personer kan riskera hörselskada vid långvarig exponering även för buller med lägre ljudnivåer än 85 dB(A). En särskild risk för hörselskada kan de s.k. impulsljuden, exempelvis slagljud, utgöra. Enstaka tillräckligt starka ljudtoppar kan ge upphov till bestående hörselskada. Gränsvärden för buller i arbetsmiljön anges i föreskrifter från Arbetarskyddsstyrelsen om buller. Om exponeringen för buller överstiger angivna gränsvärden är det viktigt att hörselskydd som är anpassade för ändamålet används och underhålls väl. Det är också viktigt att hörselskydden bärs oavbrutet. Även kortare avbrott minskar starkt den avsedda skyddsverkan. Med tanke på särskilt känsliga personer kan användning av hörselskydd vara motiverad även vid ljudnivåer omkring 75--80 dB(A).

Arbete i stark värme eller stark kyla kan innebära hälsorisker. Människan har svårare att skydda sig mot stark värme än mot kyla. Tungt kroppsarbete i lokaler med stark värme, hög luftfuktighet och låg lufthastighet innebär en stor påfrestning. Sådana förhållanden kan återfinnas inom tung industri och viss tillverkningsindustri. Typiska exempel är industrilokaler med ugnar för smältning och gjutning av material som metaller och glas liksom torkningsutrymmen vid papperstillverkning.

Risker för förfrysningsskador finns vid stillastående arbete i stark kyla. Ökad risk finns även för andra skador som kan ha sin grund i minskad rörlighet föranledd av stark kyla. Arbete i frysrum samt skogs- och jordbruksarbete vid mycket låga utomhustemperaturer är exempel på situationer med ökade hälsorisker.

Vissa arbeten kan innebära en oacceptabel påfrestning från psykisk eller social synpunkt. Exempel kan vara att arbeta helt ensam utan kontakt med arbetskamrater eller handledare, vård av svårt sjuka samt arbete som innebär ansvar för andra människors säkerhet. När det gäller ensamarbete finns särskilda regler för minderåriga i Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter om ensamarbete. Enligt dessa får minderåriga inte anlitas till riskfyllt eller starkt psykiskt påfrestande ensamarbete. Exempel kan vara arbete som innebär överfallsrisk, t.ex. ensamarbete i kvällsöppna butiker, kiosker eller liknande.

Särskild uppmärksamhet krävs för att skydda minderåriga mot arbetsförhållanden som kan skada deras utveckling i socialt eller känslomässigt avseende.

Ackord och andra prestationsbaserade löneformer kan bidra till att arbetet blir påfrestande och risken för olycksfall och belastningsskador ökar. Minderåriga kan genom sin snävrare arbetslivserfarenhet ha svårare att bedöma vilken belastningsdos de utan risk för skador eller överansträngning kan utsätta sig för. Brist på erfarenhet kan också leda till att den minderårige i prestationsbaserade arbetsuppgifter medvetet eller omedvetet utsätter sig för risker. Generellt kan riskbenägenheten också vara större hos minderåriga än hos vuxna.

Arbete som expressbud på cykel, moped eller lätt motorcykel innebär en risk genom kravet på

snabbhet, vilket gör att den minderårige kan åsidosätta säkerheten. Bristande kunskap om hur uppmärksamheten påverkas i pressade situationer och medvetet risktagande kan bidra till skaderisken.

Kravet att den minderåriges hälsa inte får utsättas för skadlig inverkan innebär t.ex. att påverkan av olika ämnen behöver ligga på en godtagbar nivå. Det är även viktigt att observera att den minderårige kan utsättas för farliga ämnen genom andra arbetstagares arbete. Vägledning om hur farligt ett ämne är kan man i allmänhet få från märkning på förpackningen eller från varuinformationsblad. Arbetsarkyddsstyrelsen har givit ut föreskrifter om farliga ämnen.

Risk för skadlig påverkan kan finnas t.ex. vid limnings- och målningsarbete, vid sprutmålning eller manuellt rengöringsarbete i dåligt ventilerade utrymmen eller vid arbete i lokaler där skadligt damm uppkommer och sprids. En allergi som uppkommer i unga år kan ofta medföra livslånga besvär.

Risker kan vidare uppstå på grund av mikroorganismer, t.ex. inom sjukvården, på laboratorium eller i produktionsanläggning. Även arbete med material som är förorenat med mikroorganismer kan innebära risk för ohälsa. Exempel på detta är sortering av möjligt virke och sortering av smutstvätt från infektionsklinik. Det är också viktigt att minderåriga inte sysselsätts i arbete som kan leda till kontakt med blod och andra kroppsvätskor från människa på ett sådant sätt att t.ex. HIV- eller hepatit B-smitta kan överföras. Arbetsarkyddsstyrelsen har givit ut föreskrifter om skydd mot blodsmitta.

Det är viktigt att arbetsgivaren regelbundet kontrollerar att den minderåriges kunskaper och färdigheter är sådana att han eller hon kan arbeta på ett säkert sätt. Det är viktigt att den minderårige erhåller skydds- och hanteringsföreskrifter som är enkla och tydliga. Det är också viktigt att den som har tillsyn över minderårigas arbete är väl insatt i arbetet och dess risker och informerar om vilka skyddsregler som gäller för arbetsplatsen som helhet samt ser till att de efterlevs. Samma gäller för de elever som inom ramen för prao eller praktik vistas på en arbetsplats.

Det är viktigt att rutiner för introduktion och handledning av minderåriga dokumenteras skriftligt.

Till 3 § Vid tveksamhet om arbetets lämplighet för en enskild minderårig kan en hälsokontroll ge besked, t.ex. om det finns risk för överkänslighetsreaktioner vid kontakt med eller inandning av visst ämne, eller om den minderårige har annan hälso- eller funktionsnedsättning som gör det aktuella arbetet olämpligt. För att bedöma hur den minderåriges hälsa påverkas kan hälsokontrollen behöva ske regelbundet så länge arbetet pågår.

Till 4 § Underrättelse ges till skyddsombud på arbetsstället eller till regionalt skyddsombud. Det kan vara lämpligt att det är skriftligt dokumenterat att skyddsombudet har underrättats.

Arbetsgivarens information till vårdnadshavaren om vad som gäller på arbetsplatsen till skydd för den minderåriges hälsa och säkerhet kan ske muntligt eller skriftligt.

Till 5 § Bilaga 1 innehåller en förteckning över arbetsuppgifter som erfarenhetsmässigt kan innebära påtagliga risker för olycksfall eller ohälsa. En sådan förteckning kan dock aldrig bli fullständig. Det kan finnas andra arbetsuppgifter som är lika farliga. Det är därför viktigt att observera att reglerna i 2 § alltid tillämpas när arbetsuppgifter för minderåriga planeras. Yrkesinspektionen kan alltid i enskilda fall förbjuda att en minderårig anlitas till arbete som bedöms vara farligt även om det inte finns angivet i bilaga 1.

Undantaget enligt 5 § första stycket 1 gäller elever i såväl grundskolan som i gymnasieskolan. Undantag är aktuellt vid t.ex. undervisning i slöjd och kemi. Undantaget i första stycket 2a och b gäller endast på gymnasienivå eller motsvarande. 2 a avser den som genomgår arbetsplatsförlagd utbildning. 2 b avser det arbete som en minderårig utför efter att ha gått igenom yrkesutbildning för det aktuella arbetet. Det är viktigt att arbetsgivaren uppmärksammar att den minderårige trots fullgjord yrkesutbildning kan sakna den erfarenhet och den rutin som behövs för att hantera arbetsuppgiftens säkerhetsaspekter och som en vuxen person i samma yrke har.

Att en elev genomgått yrkesutbildning för ett visst arbete innebär att de delar av utbildningen som gäller den aktuella arbetsuppgiften är fullgjorda. Skolan kan ge närmare besked om detta. Utbildning för ett visst arbete kan ske även i form av kortare kurser. För arbete med motorkedjesåg krävs t.ex. normalt minst 80 timmars kurs som ger kunskaper om sågens konstruktion, skyddsföreskrifter, ergonomi och arbetsteknik.

Observera att den som efter fullgjord utbildning arbetar med farliga arbetsuppgifter enligt undantagen i 5 § dock omfattas av föreskrifterna i övrigt.

Exempel på utbildningsmoment som inte regleras i kursplan och där undantagen i 5 § första stycket 1 och 2 således inte gäller är praktisk arbetslivsorientering (prao). Här gäller således förbudet mot arbetsuppgifter i bilaga 1.

Skolhuvudmännen, dvs kommuner och landsting, är exempel på utbildningsansvariga myndigheter.

I undervisnings- och terapisyfte bedrivs också utbildning vid skolhem där eleverna vistas med stöd av lagen (SFS 1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Parterna på arbetsmarknaden kan godkänna kursplaner för t.ex. lärlingsutbildning.

Till 6 § Enligt 2 § skall minderårigas arbete alltid ske under ledning och tillsyn av lämplig person. Det kan t.ex. vara en arbetsledare eller äldre arbetskamrat som vid sidan om sitt ordinarie arbete har denna uppgift. Det är då viktigt att denne får tillräcklig tid för att fullgöra sin uppgift samt själv ha nödvändiga kunskaper från risk- och skyddssynpunkt.

Instruktion och övervakning när det gäller sådant arbete som anges i bilaga 1 ställer andra och större krav. Det är därför viktigt att den särskilda instruktör som krävs enligt 5 § har utbildning, erfarenhet och särskild tid för att handleda och instruera samt även i övrigt har tillräcklig tid för att leda den minderårige i arbetet.

Till 7 § Yrkesinspektionen kan inte medge undantag från förbudet att anlita minderåriga till

arbetsuppgifterna i förteckningen i bilaga 2.

Till 8 § Arbetstidsbestämmelserna gäller för ordinarie arbetstid jämte eventuell övertid och jourtid. I övrigt finns bestämmelser om arbetstidens längd och förläggning i arbetstidslagen (SFS 1982:673). I arbetstidslagen finns regler om raster och pauser. Undantag från reglerna i arbetstidslagen kan göras genom kollektivavtal. Detta gäller dock inte för reglerna i denna kungörelse.

Till 9 § Skolplikten upphör enligt skollagen vid utgången av vårterminen det kalenderår då eleven fyller 16 år eller, om eleven fullgör skolplikt i specialskola, 17 år. Om eleven dessförinnan tillfredsställande slutför sista skolåret i grundskolan upphör skolplikten tidigare. Oavsett detta gäller reglerna till det kalenderår då den minderårige fyller 16 år.

Vad som för den minderårige kan betecknas som ett sådant lätt arbete som är tillåtet enligt 5 kap 2 § andra stycket arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160) beror i hög grad på ålder och mognad.

För 13--14-åringar kan följande exempel över enkla och ofarliga arbetsuppgifter tjäna som vägledning vid val av arbete. De listade exemplen fråntar dock inte arbetsgivaren skyldigheten att i varje enskilt fall göra en riskbedömning (se 2 §). Listan avser att ange vilken nivå av svårighetsgrad som kan anses som lämplig. En viktig faktor, som kan vara avgörande för om arbetet är lämpligt eller ej, är hur länge och hur ofta det enskilda arbetsmomentet utförs.

- 1 Kontorstekniskt arbete: Arbete vid persondator eller terminal. Maskinskrivning, registrering, sorterings-, plocknings- och arkiveringsarbeten, sortering av post, fotokopiering.
- 2 Kommersiellt arbete: Lättare biträdesarbete i detaljhandel (inte arbete i utgångskassa). Skyltning, prismärkning av varor.
- 3 Restaurangarbete: Lättare brickplockning och handräckningsarbete i barservering, konditori och liknande.
- 4 Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete: Lättare utfodringsarbete, lättare manuell sådd och plantering, rensning av trädgårdssängar och mindre odlingar, frukt- och bärplockning.
- 5 Distributionsarbete m.m.: Lättare bud eller ärenden (inte transport av pengar och värdeföremål).
- 6 Finmekaniskt arbete: Enklare manuell montering (inte lödning eller limning som kan medföra hälsofara).
- 7 Verkstadsarbete: Manuell montering av mindre föremål (inte lödning, nitning eller svetsning).
- 8 Elektroarbete: Manuell montering av mindre föremål (inte lödning, provning eller arbete på ansluten elanläggning, inte limning som kan innebära hälsofara).
- 9 Träarbete: Manuell hopsättning av mindre föremål (inte med lim som kan innebära hälsofara).
- 10 Målningsarbete: Målning (inte sprutmålning) med färg som inte är hälsofarlig.
- 11 Grafiskt arbete: Sortering, plockning m. m. av lättare tryckeriprodukter. Manuell renklippning av t.ex. avdrag eller kopior.
- 12 Glas och keramikarbete: Manuell putsning av glas-, porslins- och keramikprodukter i färdigt skick.

- 13 Paketerings- och emballeringsarbete: Iläggning, förpackning, buntning av mindre föremål, etikettering (inte maskinpassning). Manuell kartongvikning och häftning. Lättare klistringsarbete med klister som inte är hälsofarligt.
- 14 Lager- och förrådsarbete: Mottagning, lagring och utlämning av lättare föremål. Märknings- och räkningsarbete.
- 15 Hygien- och skönhetsvård: Hjälparbete i frisersalong (dock inte arbete med hälsofarliga ämnen).
- 16 Fotografiskt arbete: Montering och sortering av kopior, där det inte finns risk för kontakt med hälsofarliga vätskor.
- 17 Samtliga områden: Avsugning och kontroll av lättare produkter (inte teknisk provning).
- 18 Städningsarbete: Lättare lokalvårdsarbete. Lättare renhållningsarbete utomhus.

Från 15-årsåldern, t.ex. under sommarlovet mellan åttonde och nionde skolåret i grundskolan, kan även många andra arbetsuppgifter vara lämpliga inom t.ex. industri, hantverk, handel samt skogs- och jordbruk. Det är oftast lämpligt att arbetet förläggs till längre ledighet från skolan.

T.ex. är arbete med motorgräsklippare normalt acceptabelt för denna åldersgrupp om klippningen inte omfattar branta slänter och i övrigt sker under bra förhållanden. Vid arbete med motorgräsklippare är det viktigt att erforderlig personlig skyddsutrustning tillhandahålls. Särskild genomgång av rutiner vid driftsstörning bör ske för att förebygga att den minderåriga vidtar åtgärder eller ingriper på ett sätt som kan medföra att denne utsätts för olycksfallsrisker. Påfyllning av drivmedel bör ske under handledning.

I sammanhängande skolfri tid enligt 9 § 2 andra stycket inräknas lördagar och sön- och helgdagar. Reglerna i 9 § gäller även när barn som inte har börjat skolan anlitas till arbete, t.ex. som statist vid filminspelning. Observera att för sådant arbete skall Yrkesinspektionen ha gett tillstånd (se 10 §).

Vårdnadshavares tillstånd till arbete kan lämnas muntligt eller skriftligt. Enligt föräldrabalken gäller att en minderårig, med vissa undantag, inte kan sluta ett giltigt tjänsteavtal utan vårdnadshavarens tillstånd. Föräldrabalken innehåller dock inget förbud riktat till arbetsgivaren mot att anställa minderårig utan tillstånd.

Arbetsbetsbestämmelserna i paragrafen gäller för ordinarie arbetstid jämte eventuell övertid och jourtid som alltså sammanlagt inte får överstiga de tider som anges i paragrafen.

Till 10 § Förbudet mot arbete under 13 år i 5 kap 2 § arbetsmiljölagen gäller minderåriga som anlitas till eller på annat sätt utför arbete, t.ex. som medhjälpare i den egna familjens jordbruk. Förbudet gäller inte arbete som den minderåriga utför i egenskap av elev eller vårdtagare.

De arbetsuppgifter som anges i 10 § är de enda som är tillåtna för den som är under 13 år. Yrkesinspektionen kan inte ge tillstånd till andra arbetsuppgifter. Sålunda är t. ex. reklamutdelning, försäljning av cocosbollar och liknande varor för arbetsgivares räkning inte tillåtet före 13 års ålder.

För artistframträdande och liknande arbetsuppgifter enligt 10 § 3 krävs Yrkesinspektionens medgivande för den enskilde minderåriga under 13 år.

Till 11 § Bestämmelsen om rast gäller vid allt arbete som minderåriga arbetstagare utför.

Till 12--15 §§ Ansökan om undantag görs av arbetsgivare eller motsvarande eller av den minderåriges vårdnadshavare hos Yrkesinspektionen i det distrikt där arbetsstället är beläget. Yrkesinspektionen kan för att medge undantag kräva läkarundersökning, yttrande från skolledningen, yttrande från skyddsombud eller facklig organisation, anpassning av arbetsmiljön eller ställa annat särskilt villkor.

Exempel på särskilda skäl för undantag från 5 § kan vara att ett förbjudet arbete bedrivs på ett tillräckligt säkert sätt. När det gäller arbetstidsbestämmelserna i 8--9 §§ kan särskilda skäl för undantag vara arbetets art, att arbetet är av betydelse för den minderåriges utbildning, eller att sociala skäl föreligger.

Till Bilaga 1

Observera att alla farliga arbeten inte har kunnat tas med i förteckningen. Det finns andra arbeten som är lika farliga men mer ovanliga. Observera att alla arbeten därför måste bedömas utifrån kraven i 2 §. Yrkesinspektionen kan förbjuda sådana arbeten i det enskilda fallet.

Hänvisningar

Svensk författningssamling (SFS):

Arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160)
 Arbetstidslagen (SFS 1982:673)
 Fartygssäkerhetslagen (SFS 1982:673)
 Lagen om arbetstid m.m. i husligt arbete (SFS 1970:943)
 Lagen om bevakningsföretag (SFS 1974:191)
 Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (SFS 1990:52)
 Strålskyddslagen (SFS 1988:220)
 Förordningen om brandfarliga och explosiva varor (SFS 1988:1145)
 Förordningen om kemiska produkter (SFS 1985:835)
 Förordningen om bekämpningsmedel (SFS 1985:836)

Arbetarskyddsstyrelsens författningssamling (AFS) och Arbetarskyddsstyrelsens anvisningshäften

Arbete i frysrum (Anv nr 95)
 Arbete i kylda livsmedelslokaler (AFS 1982:12)
 Arbete med försöksdjur (AFS 1990:11)
 Arbetsställningar och arbetsrörelser (AFS 1983:6)
 Asbest (AFS 1992:2)
 Bergarbete (AFS 1986:17)
 Biologiska ämnen (AFS 1992:8)
 Bly (AFS 1992:17)
 Buller (AFS 1992:10)
 Byggnads- och anläggningsarbete (AFS 1994:52)
 Ensamarbete (AFS 1982:3)

Farliga ämnen (AFS 1994:2)
Hantering av riskavfall (AFS 1989:2)
Hygieniska gränsvärden (AFS 1993:9)
Internkontroll av arbetsmiljön (AFS 1992:6)
Kvarts (AFS 1992:16)
Maskiner och andra tekniska anordningar (AFS 1994:48)
Motorredskap och traktorer (AFS 1985:6)
Organiska lösningsmedel (AFS 1990:14)
Skydd mot blodsmitta (AFS 1986:23)
Tryckkärl och andra tryckbärande anordningar (AFS 1986:9, omtryckt 1994:39)
Vibrationer från handhållna maskiner (AFS 1986:7)

Kemikalieinspektionens författningssamling (KIFS)

Kemikalieinspektionens föreskrifter om klassificering och märkning av kemiska produkter
(KIFS 1994:12)

Sprängämnesinspektionens författningssamling (SÄIFS)

Märkning av förpackningar m.m. med brandfarliga varor (SÄIFS 1995:5)

Elsäkerhetsverkets författningssamling (ELSÄK-FS)

Starkströmsföreskrifterna (ELSÄK-FS 1994:7)

Statens strålskyddsinstitutets författningssamling (SSI SF)

Dosgränser vid verksamhet med joniserande strålning m.m.
(SSI SF1989:1)

Sammanfattning av huvudreglerna när minderåriga anlitas till arbete utanför skolan

	Ej fullgjord skolplikt Minderårig, som inte fyllt 13 år Förbud mot allt arbete utom undan- tagen enligt 10 §	Ej fullgjord skolplikt Minderårig, som under kalenderåret fyller 13-15 år
Arbetsgivarens skyldigheter	- C Bedöma att arbetet är lämpligt för den minderårige - C Inhämta skolledningens tillstånd till arbete som omfattar mer än fem skoldagar än fem skoldagar under terminen - C Inhämta vårdnadshavares tillstånd - C Informera skyddsombud - C Informera vårdnadshavare - C Utse lämplig handledare - C Instruera och utbilda	- C Bedöma att arbetet är lämpligt för den minderårige - C Inhämta skolledningens tillstånd till arbete som omfattar mer än fem skoldagar under terminen - C Inhämta vårdnadshavares tillstånd - C Informera skyddsombud - C Informera vårdnadshavare - C Utse lämplig handledare - C Instruera och utbilda
Tillåtna arbeten	C Endast familjejordbruk, försäljning av majblommor och liknande. Artistframträdande efter tillstånd av Yl. Arbetet skall vara lätt. (Se 10 §)	C Lätt, riskfritt arbete. Se exempel i kommentaren till 9 §
Förbjudna arbeten	C Alla andra arbeten än ovan angivna	C Se 5 § och 7 § samt bilaga 1 och 2
Arbetstidens begränsning	<i>Skoldag under terminstid</i> 2 tim/dag 12 tim/vecka <i>Skolfri dag under terminstid</i> 7 tim/dag 12 tim/vecka <i>Skolledighet under mer än fem dagar</i> 7 tim/dag 35 tim/vecka	<i>Skoldag under terminstid</i> 2 tim/dag 12 tim/vecka <i>Skolfri dag under terminstid</i> 7 tim/dag 12 tim/vecka <i>Skolledighet under mer än fem dagar</i> 7 tim/dag 35 tim/vecka
Arbetstidens förläggning	Kl 6--20	Kl 6--20
Rast	Minst 30 min per arbetsdag (se 11 §)	Minst 30 min per arbetsdag (se 11 §)
Nattvila	14 timmar	14 timmar
Veckovila	36 tim sammanhängande ledighet	36 tim sammanhängande ledighet
Årsvila	4 veckor sammanhängande skolfri tid.	4 veckor sammanhängande skolfri tid.

Undantagsbestämmelser: Se 12--15 §§

Ej fullgjord skolplikt
Minderårig som fyllt 15 år

Fullgjord skolplikt
Minderårig, som under kalenderåret fyller
16--18 år (men ej fyllt 18 år)

C Bedöma att arbetet är lämpligt för den
minderårige
C Inhämta skolledningens tillstånd till arbete
som omfattar mer än fem skoldagar under
terminen
C Inhämta vårdnadshavares tillstånd
C Informera skyddsombud
C Informera vårdnadshavare
C Utse lämplig handledare
C Instruera och utbilda

C Riskfritt arbete efter bedömning enligt 2 §
Från 15-årsåldern kan minderårig få syssla
med svårare arbeten. Se kommentar till 9 §

C Bedöma att arbetet är lämpligt för den
minderårige

C Informera skyddsombud
C Utse lämplig handledare
C Instruera och utbilda

C Normalt, riskfritt arbete

C Se 5 § och 7 § samt bilaga 1 och 2

C Se 5 § och 7 § samt bilaga 1 och 2

Skoldag under terminstid
2 tim/dag
12 tim/vecka
Skolfri dag under terminstid
8 tim/dag
12 tim/vecka
Skolledighet under mer än fem dagar

8 tim/dag
40 tim/vecka
Kl 6--20

Skoldag under terminstid
8 tim/dag
40 tim/vecka
Skolfri dag under terminstid
8 tim/dag
40 tim/vecka
Skolledighet under mer än fem dagar

8 tim/dag
40 tim/vecka
Kl 6--22 alternativt
kl 7--23

Minst 30 min per arbetsdag (se 11 §)

Minst 30 min per arbetsdag (se 11 §)

14 timmar
36 tim sammanhängande ledighet

12 timmar
36 tim sammanhängande ledighet

4 veckor sammanhängande skolfri tid

Undantagsbestämmelser: Se 12--15 §§